Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

24 päivänä lokakuuta 2013 *

Ennakkoratkaisupyyntö — Luottolaitosten tervehdyttäminen ja likvidaatio — Direktiivi 2001/24/EY — 3, 9 ja 32 artikla — Kansallinen lainsäädäntötoimi, jonka nojalla tervehdyttämistoimenpiteet vaikuttavat likvidaatiomenettelyn tavoin — Lain säännös, jolla kielletään tai keskeytetään kaikki luottolaitosta vastaan moratorion voimaantulon jälkeen vireille pantavat tai pannut tuomioistuinmenettelyt

Asiassa C-85/12,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Cour de cassation (Ranska) on esittänyt 14.2.2012 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 20.2.2012, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

LBI hf, aiemmin Landsbanki Islands hf,

vastaan

Kepler Capital Markets SA ja

Frédéric Giraux,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja T. von Danwitz (esittelevä tuomari) sekä tuomarit E. Juhász, A. Rosas, D. Šváby ja C. Vajda,

julkisasiamies: P. Cruz Villalón,

kirjaaja: hallintovirkamies V. Tourrès,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 7.3.2013 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— LBI hf, edustajinaan avocat S. Le Damany, avocat T. Brun, avocat J. E. Bunetel ja avocat J. Wohl,

— Frédéric Giraux, edustajinaan avocat P. Jupile Boisverd ja avocat G. Brasier Porterie,

— Ranskan hallitus, asiamiehinään G. de Bergues, F. Fize ja N. Rouam,

— Portugalin hallitus, asiamiehenään L. Inez Fernandes,

— Islannin hallitus, asiamiehinään Þ. Hjatested, V. Benediktsdóttir ja J. Bjarnadóttir,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

— Euroopan komissio, asiamiehinään F. Dintilhac, A. Nijenhuis ja E. Traversa,

— EFTAn valvontaviranomainen, asiamiehinään X. Lewis ja M. Moustakali,

kuultuaan julkisasiamiehen 30.5.2013 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee luottolaitosten tervehdyttämisestä ja likvidaatiosta 4.4.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/24/EY (EYVL L 125, s. 15) tulkintaa.

2 Pyyntö on esitetty asiassa, jossa valittajana on islantilainen luottolaitos LBI hf, aiemin Landsbanki Islands hf (jäljempänä LBI), ja vastapuolina Kepler Capital Markets SA ja Frédéric Giraux ja jossa on kyse kahdesta LBI:hin Ranskassa Giraux'n saatavien turvaamiseksi kohdistetusta takavarikosta tilanteessa, jossa LBI oli Islannissa asetettu maksumoratorioon.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Direktiivin 2001/24 johdanto-osan 6, 7, 16, 20 ja 30 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(6) On tärkeää uskoa kotijäsenvaltion hallinnollisille tai oikeusviranomaisille yksinomainen toimivalta päättää kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön ja siellä voimassa olevien käytäntöjen mukaisista tervehdyttämistoimenpiteistä sekä soveltaa niitä. Koska on vaikea yhdenmukaistaa jäsenvaltioiden lainsäädäntöjä ja käytäntöjä, olisi omaksuttava järjestelmä, jossa jäsenvaltiot vastavuoroisesti tunnustavat kunkin jäsenvaltion toteuttamat toimenpiteet niiden laitosten elinkelpoisuuden palauttamiseksi, joille se on myöntänyt toimiluvan.

(7) On välttämätöntä taata, että kotijäsenvaltion hallinnollisten tai oikeusviranomaisten toteuttamat tervehdyttämistoimenpiteet sekä niiden henkilöiden tai elinten toteuttamat toimenpiteet, jotka nämä viranomaiset ovat nimenneet hallinnoimaan näitä tervehdyttämistoimenpiteitä, vaikuttavat kaikissa jäsenvaltioissa, mukaan luettuina toimenpiteet, joihin voi liittyä maksujen keskeyttäminen, täytäntöönpanotoimenpiteiden keskeyttäminen tai saatavien alentaminen, sekä kaikki muut toimenpiteet, joilla voidaan vaikuttaa kolmansien osapuolien olemassa oleviin oikeuksiin.

– –

(16) Velkojien tasavertaisuus edellyttää luottolaitoksen likvidaatiota yhtenäisyyden ja yleispätevyyden periaatteiden mukaisesti, jotka edellyttävät kotijäsenvaltion hallinnollisten tai oikeusviranomaisten yksinomaista toimivaltaa ja niiden antamien päätösten tunnustamista sekä sitä, että kotijäsenvaltion lainsäädännön nojalla syntyvät päätösten vaikutukset tulevat voimaan ilman mitään muodollisuuksia kaikissa muissa jäsenvaltiossa, jollei tässä direktiivissä toisin säädetä.

– –

(20) Tunnetuille velkojille ilmoittaminen henkilökohtaisesti on yhtä tärkeää kuin julkaiseminenkin, jotta nämä voivat tarvittaessa vaatia saataviaan tai tehdä saataviaan koskevia huomautuksia säädetyssä määräajassa. Tämä ei saisi aiheuttaa minkäänlaista velkojien asuinpaikkaan tai heidän

saataviensa luonteeseen perustuvaa syrjintää niiden velkojien vahingoksi, joiden kotipaikka on muussa jäsenvaltiossa kuin kotijäsenvaltiossa. Velkojille on säännöllisesti sopivalla tavalla annettava tietoja likvidaatiomenettelyn aikana.

– –

(30) Tervehdyttämistoimenpiteiden tai likvidaatiomenettelyn vaikutukset vireillä olevaan oikeudenkäyntiin määräytyvät sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, jossa oikeudenkäynti on vireillä, poikkeuksena 'lex concursus' -periaatteen soveltamisesta. Tällaisten toimenpiteiden ja menettelyjen vaikutukset näistä oikeudenkäynneistä johtuviin yksittäisiin [pakko]täytäntöönpanotoimiin määräytyvät tämän direktiivin yleissäännön mukaisesti kotijäsenvaltion lainsäädännön mukaan."

4 Direktiivin 2001/24 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

– –

— 'tervehdyttämistoimenpiteillä' toimenpiteitä, joilla on tarkoitus säilyttää tai palauttaa ennalleen luottolaitoksen taloudellinen tilanne ja jotka voivat vaikuttaa kolmansien osapuolien olemassa oleviin oikeuksiin, mukaan lukien toimenpiteitä, joihin voi kuulua maksujen keskeyttäminen, täytäntöönpanotoimenpiteiden keskeyttäminen tai saatavien alentaminen,

– –

— 'likvidaatiomenettelyillä' kaikkia velkoja koskevia menettelyjä, joita jäsenvaltion hallinnolliset tai oikeusviranomaiset aloittavat ja joita ne valvovat ja joiden tarkoituksena on omaisuuden muuttaminen rahaksi kyseisten viranomaisten valvonnassa, myös silloin, kun menettelyt päätetään akordiin tai muuhun vastaavaan toimenpiteeseen,

– –"

5 Direktiivin 2001/24 3 artiklan otsikko on "Päätös tervehdyttämistoimenpiteistä – sovellettava lainsäädäntö", ja siinä säädetään seuraavaa:

"1. Kotijäsenvaltion hallinnolliset tai oikeusviranomaiset ovat yksin toimivaltaisia päättämään luottolaitosta ja sen muissa jäsenvaltioissa sijaitsevia sivuliikkeitä koskevan yhden tai useamman tervehdyttämistoimenpiteen toteuttamisesta.

2. Tervehdyttämistoimenpiteet toteutetaan kotijäsenvaltiossa sovellettavien lakien, asetusten ja menettelyjen mukaisesti, jollei tässä direktiivissä toisin säädetä.

Tervehdyttämistoimenpiteet tulevat täysimääräisesti voimaan tämän jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti koko yhteisössä ilman eri muodollisuuksia, myös muissa jäsenvaltioissa oleviin sivullisiin nähden siinäkin tapauksessa, että niihin sovellettavissa vastaanottavan jäsenvaltion säännöksissä ei säädetä tällaisista toimenpiteistä tai että niissä säädetään toimenpiteiden toteuttaminen riippuvaksi ehdoista, jotka eivät täyty.

Tervehdyttämistoimenpiteet tulevat voimaan koko [unionissa] heti, kun ne tulevat voimaan jäsenvaltiossa, jossa ne toteutettiin."

6 Direktiivin 2001/24 9 artiklan otsikko on ”Likvidaatiomenettelyn aloittaminen – Ilmoittaminen muille toimivaltaisille viranomaisille”, ja sen 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Likvidaatiomenettelyyn asettamisesta vastaavat kotijäsenvaltion hallinnolliset tai oikeusviranomaiset ovat yksin toimivaltaisia päättämään luottolaitosta sekä sen muihin jäsenvaltioihin perustettuja sivuliikkeitä koskevan likvidaatiomenettelyn aloittamisesta.

Kotijäsenvaltion hallinnollisen tai oikeusviranomaisen päätös aloittaa likvidaatiomenettely tunnustetaan ilman eri muodollisuuksia kaikkien muiden jäsenvaltioiden alueella, ja päätös tulee niissä voimaan samanaikaisesti kuin jäsenvaltiossa, jossa menettely aloitetaan.”

7 Direktiivin 2001/24 10 artiklan otsikko on ”Sovellettava lainsäädäntö”, ja siinä säädetään seuraavaa:

”1. Jollei tässä direktiivissä toisin säädetä, luottolaitoksen likvidaatio tapahtuu sen kotijäsenvaltiossa sovellettavien lakien, asetusten ja menettelyjen mukaisesti.

2. Kotijäsenvaltion lainsäädännön mukaan määräytyvät erityisesti:

– –

e) likvidaatiomenettelyn vaikutukset yksittäisten velkojien saatavien erillisperintään, lukuun ottamatta niiden vaikutuksia vireillä oleviin oikeudenkäynteihin, joista säädetään 32 artiklassa;

– –

l) kaikkia velkojia vahingoittavien oikeustointen mitättömyys, pätemättömyys ja peräytyminen.”

8 Direktiivin 32 artiklan mukaan ”tervehdyttämistoimenpiteiden tai likvidaatiomenettelyn vaikutukset luottolaitoksen vallinnasta erotettua omaisuutta tai oikeutta koskevaan vireillä olevaan oikeudenkäyntiin määräytyvät yksinomaan sen jäsenvaltion lain mukaan, jossa oikeudenkäynti on vireillä”.

9 Direktiivi 2001/24 on otettu osaksi Euroopan talousalueesta 2.5.1992 tehtyä sopimusta (EYVL 1994, L 1, s. 3) ETA-sopimuksen liitteen IX (Rahoituspalvelut) muuttamisesta 6.12.2002 tehdyllä ETA:n sekakomitean päätöksellä N:o 167/2002 (EUVL 2003, L 38, s. 28).

Islannin oikeus

10 Konkurssilain nro 21/1991 (jäljempänä konkurssilaki), joka annettiin 26.3.1991, XX luvussa olevassa 138 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Kun tuomioistuin päättää konkurssiin asettamisesta, konkurssiin asetetun omaisuutta koskeva takavarikko peruuntuu automaattisesti edellyttäen, että kyseinen omaisuus liitetään konkurssipesään. Samaa sääntöä sovelletaan pakkotäytäntöönpanotoimenpiteisiin, joilla on perustettu panttioikeus konkurssiin asetetun omaisuuteen viitepäivää edeltäneiden kuuden kuukauden aikana, edellyttäen, että asianomainen omaisuus liitetään konkurssipesään.

– –”

11 Rahalaitoksista 20.12.2002 annetun lain nro 161/2002 (jäljempänä rahalaitoksista annettu laki nro 161/2002) XII luvussa vahvistetaan rahalaitosten tervehdyttämistä, likvidaatiota ja sulautumista koskevat säännöt.

12 Islannin tasavaltaa vuonna 2008 kohdanneen kansainvälisen pankki- ja rahoituskriisin aikana rahalaitoksista annetun lain nro 161/2002 XII luvun säännöksiä muutettiin useita kertoja. Sen 98 §:ää muutettiin 13.11.2008 annetulla lailla nro 129/2008 siten, että vaikeuksissa oleville rahalaitoksille voitaisiin myöntää moratorio, joka suojaisi niitä voimaantulostaan alkaen kaikkia oikeusteitse esitettyjä vaateita vastaan ja jolla vireillä olevien menettelyt määrättäisiin keskeytettäväksi moratorion ajaksi, ellei lailla toisin säädetä tai ole tapahtunut rikollista tekoa.

13 Moratorioon asetettuihin rahalaitoksiin sovellettavaa järjestelyä, josta oli säädetty rahalaitoksista annetussa laissa nro 161/2002, sellaisena kuin se oli lailla nro 129/2008 muutettuna, muutettiin uudelleen 15.4.2009 annetulla lailla nro 44/2009 (jäljempänä laki nro 44/2009). Yhtäältä rahalaitoksista annetun lain nro 161/2002 98 §:n säännökset, joilla kiellettiin oikeusteitse esitettävät vaateet ja keskeytettiin moratorioon asetettuja rahalaitoksia vastaan vireillä olevat menettelyt, kumottiin. Toisaalta lailla nro 44/2009 otettiin käyttöön joukko siirtymäsäännöksiä, joiden II kohdassa, joka koskee moratorioon asetettuja rahalaitoksia, säädetään seuraavaa:

”Seuraavia erityissäännöksiä sovelletaan [lain nro 44/2009] voimaantulohetkellä rahalaitoksiin, jotka on asetettu velkamoratorioon.

1. Hyväksytty moratorio pysyy voimassa tämän lain voimaantulosta huolimatta, ja sitä voidaan jatkaa [lain nro 44/2009] 10 §:n 2 momentin säännösten mukaisesti.

2. Moratorioon sovelletaan [rahalaitoksista annetun lain nro 161/2002 XII luvun] 101 §:n 1 momentin, 102 §:n, 103 §:n ja 103 a §:n säännöksiä niin kuin tuomioistuin olisi päättänyt kyseisen laitoksen likvidaatiosta ennen [lain nro 44/2009] voimaantuloa; likvidaatiomenettelyjä kutsutaan kuitenkin ’hyväksytyksi velkamoratorioksi’ hyväksynnän päättymiseen saakka [edellä 1 kohdassa säädetyn mukaisesti]. Hyväksynnän päättyessä yritys katsotaan automaattisesti asetetuksi pääsäännön mukaiseen likvidaatiomenettelyyn, ilman tuomioistuimen erillistä päätöstä – –”

14 Lailla nro 132/2010, joka annettiin 16.11.2010 (jäljempänä laki nro 132/2010), muutettiin vuorostaan rahalaitoksista annettuun lakiin nro 161/2002 lailla nro 44/2009 otettuja siirtymäsäännöksiä. Lain nro 132/2010 2 §:n mukaan moratorioon asetettuja rahalaitoksia ei enää aseteta automaattisesti likvidaatiomenettelyyn moratorion päättyessä, vaan likvidaatiomenettelyyn asettamista on haettava tuomioistuimelta tätä ennen. Samassa 2 §:ssä säädetään lisäksi, että silloin kun tuomioistuin hyväksyy likvidaatiomenettelyyn asettamista koskevan hakemuksen, rahalaitoksen hyväksi moratorion aikana lain nro 44/2009 voimaantulon jälkeen toteutetut toimenpiteet pysyvät sellaisinaan voimassa.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

15 Giraux haki 10.11.2008 LBI:ltä olevan saatavansa turvaamiseksi Kepler Capital Markets SA:n hallussa olevien varojen takavarikoimista.

16 LBI vaati tribunal de grande instance de Paris’lta takavarikkojen peruuttamista. Se vetosi siihen Islannissa kohdistettuihin tervehdyttämis- ja likvidaatiotoimenpiteisiin ja väitti, että toimenpiteisiin voitiin vedota sen ranskalaista velkojaa vastaan ja että lain nro 44/2009 ja konkurssilain nro 21/1991 138 §:n mukaan kaikki 15.5.2008 jälkeen toteutetut pakkotäytäntöönpanotoimenpiteet olivat tehottomia.

17 Unionin tuomioistuimelle toimitetusta aineistosta käy Islannissa LBI:hin kohdistettujen toimenpiteiden osalta ilmi, että Islannin finanssivalvontaviranomainen oli valtuutettu 6.10.2008 annetulla hätätilalailla puuttumaan rahalaitosten toimintaan. Mainittu viranomainen oli tämän jälkeen ottanut LBI:n valvontaansa ja nimittänyt väliaikaisen hallintokomitean valvoakseen pankin omaisuudenhoitoa ja johtaakseen sen liiketoimia. Reykjavikin alioikeus oli 5.12.2008 antamallaan päätöksellä hyväksynyt LBI:lle moratorion rahalaitoksista annetun lain nro 161/2002 mukaisesti. Tästä useita kertoja

jatketusta moratoriosta ilmoitettiin 9.1.2009 Euroopan unionin virallisessa lehdessä (EUVL C 4, s. 3) direktiivin 2001/24 6 artiklan mukaisesti tervehdyttämistoimenpiteenä. Ilmoituksessa todettiin, ettei Landesbankia vastaan voida panna vireille oikeudenkäyntimenettelyjä niin kauan kuin moratorio on voimassa. Reykjavikin alioikeuden 24.11.2008 antamalla kahdella eri päätöksellä moratorioon oli asetettu samoin oikeudellisin perustein myös kaksi muuta rahalaitosta, Kaupthing Bank hf ja Glitnir Bank hf.

18 Tribunal de grande instance de Paris hylkäsi 25.6.2009 LBI:n vaatimukset. Se katsoi, että lain nro 44/2009 siirtymäsäännöksissä ei viitattu konkurssilain nro 21/1991 138 §:ään. Lisäksi se katsoi, ettei lain nro 44/2009 säännöksiä voitu pitää direktiivissä 2001/24 tarkoitettujen ”hallinnollisten ja oikeusviranomaisten” toteuttamina tervehdyttämis- ja likvidaatiotoimenpiteinä.

19 Cour d’appel de Paris pysytti tämän päätöksen 4.11.2010 antamallaan tuomiolla. LBI valitti sen antamasta tuomiosta 14.2.2012 Cour de cassationiin (Ranska).

20 Cour de cassation päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko [direktiivin 2001/24] 3 ja 9 artiklaa tulkittava siten, että [lakiin nro 44/2009] perustuvan kaltaisia rahalaitoksen tervehdyttämis- ja likvidaatiotoimenpiteitä on pidettävä näissä direktiivin artikloissa tarkoitettuina hallinnollisen tai oikeusviranomaisen toteuttamina toimenpiteinä?

2) Onko [direktiivin 2001/24] 32 artiklaa tulkittava siten, että se estää [rahalaitoksista annetun lain nro 161/2002] 98 §:n kaltaisen kansallisen säännöksen, jolla kielletään tuomioistuinmenettelyiden vireillepano rahalaitoksia vastaan tai määrätään kaikki tällaiset rahalaitokseen kohdistetut menettelyt keskeytettäväksi moratorion voimaantulosta alkaen, vaikutukset turvaamistoimenpiteisiin, jotka on määrätty jossakin muussa jäsenvaltiossa ennen moratorion asettamista?”

Ennakkoratkaisukysymykset

Ensimmäinen kysymys

21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa ensimmäisellä kysymyksellään vastauksen siihen, onko direktiivin 2001/24 3 ja 9 artiklaa tulkittava siten, että lain nro 44/2009 II kohdassa oleviin siirtymäsäännöksiin perustuvien toimenpiteiden kaltaisia rahalaitoksen tervehdyttämis- ja likvidaatiotoimenpiteitä on pidettävä direktiivissä 2001/24 tarkoitettujen hallinnollisten tai oikeusviranomaisten toteuttamina toimenpiteinä, kun mainittujen siirtymäsäännösten vaikutukset toteutuvat ainoastaan tuomioistuinratkaisuilla, joilla luottolaitos asetetaan moratorioon.

22 Aluksi on muistettava, että direktiivillä 2001/24 on haluttu, kuten sen kuudennesta perustelukappaleesta ilmenee, toteuttaa järjestelmä, jossa jäsenvaltiot tunnustavat vastavuoroisesti kunkin jäsenvaltion toteuttamat toimenpiteet niiden luottolaitosten elinkelpoisuuden palauttamiseksi, joille se on myöntänyt toimiluvan. Tämä päämäärä ja direktiivin johdanto-osan 16 perustelukappaleessa ilmaistu tavoite taata velkojien tasavertaisuus edellyttävät, että kotijäsenvaltion viranomaisten toteuttamilla tervehdyttämis- ja likvidaatiotoimenpiteillä on kaikissa muissa jäsenvaltioissa ne vaikutukset, jotka niillä on kotijäsenvaltion lainsäädännön mukaan.

23 Unionin tuomioistuimelle toimitetusta aineistosta käy ilmi, että Reykjavikin alioikeus oli asettanut 5.12.2008 LBI:n moratorioon rahalaitoksista annetun lain nro 161/2002, sellaisena kuin se on lailla nro 129/2008 muutettuna, 98 §:n mukaisesti, jotta se kykenisi järjestämään taloudellisen tilanteensa uudelleen. Kyseinen tuomioistuin oli hyväksynyt moratorion LBI:n taloudellisten vaikeuksien vuoksi, ja

sitä oli jatkettu useita kertoja aina 5.12.2010 saakka. On riidatonta, että tämä LBI:lle taloudellisen tilanteensa uudelleen järjestämiseksi myönnetty moratorio oli direktiivin 2001/24 2 artiklan seitsemännessä luetelmakohdassa tarkoitettu tervehdyttämistoimenpide.

24 Lain nro 44/2009 II kohdassa olevilla siirtymäsäännöksillä muutettiin tällaisten moratorioiden oikeusvaikutuksia siirtämällä moratorioon asetetut rahalaitokset erityisen likvidaatiojärjestelyn piiriin asettamatta mainittuja rahalaitoksia kuitenkaan varsinaiseen likvidaatiomenettelyyn ennen moratorion päättymistä.

25 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ensimmäiseen kysymykseen on vastattava näiden seikkojen valossa.

26 Tässä yhteydessä on muistettava yhtäältä, että direktiivin 2001/24 3 artiklan 1 kohdan ja 9 artiklan 1 kohdan mukaan kotijäsenvaltion hallinnolliset ja oikeusviranomaiset ovat yksin toimivaltaisia päättämään luottolaitoksen tervehdyttämistoimenpiteiden toteuttamisesta ja luottolaitosta koskevan likvidaatiomenettelyn aloittamisesta.

27 Toisaalta on muistettava, että mainitun direktiivin 3 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan ja 9 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan mukaan hallinnollisten ja oikeusviranomaisten toteuttamilla tervehdyttämistoimenpiteillä ja likvidaatiomenettelyn aloittamisesta tekemillä päätöksillä on kaikissa muissa jäsenvaltioissa ne vaikutukset, jotka mainitun jäsenvaltion lainsäädäntö niille antaa.

28 Näistä säännöksistä käy ilmi, että direktiivin 2001/24 nojalla tunnustettavia tervehdyttämis- ja likvidaatiotoimenpiteitä ovat ne, joista kotijäsenvaltion hallinnolliset ja oikeusviranomaiset ovat päättäneet, ja näillä toimenpiteillä on tämän jäsenvaltion lainsäädännössä niille annetut vaikutukset. Luottolaitosten tervehdyttämistä ja likvidaatiota koskevalla kotijäsenvaltion lainsäädännöllä voi sen sijaan lähtökohtaisesti olla vaikutuksia muissa jäsenvaltioissa ainoastaan niiden toimenpiteiden välityksellä, joita tämän jäsenvaltion hallinnolliset ja oikeusviranomaiset ovat toteuttaneet tietyn luottolaitoksen osalta.

29 Lain nro 44/2009 II kohdassa olevista siirtymäsäännöksistä todettakoon, että niillä on muutettu niiden maksumoratorioiden vaikutuksia, jotka olivat voimassa mainitun lain voimaantulohetkellä. Lain perusteluosassa, jossa tarkastellaan kyseisen lainsäädäntötoimen perusteita ja tavoitteita, viitataan nimenomaisesti LBI:hin, Kaupthing Bank hf:ään ja Glitnir Bank hf:ään.

30 Islannin lainsäätäjä ei ole kyseisillä siirtymäsäännöksillä määrännyt moratorioon asetettujen luottolaitosten likvidaatiosta sellaisenaan vaan on antanut tiettyjä likvidaatiomenettelyyn liittyviä vaikutuksia moratorioille, jotka olivat voimassa tietyllä hetkellä.

31 Lain nro 44/2009 II kohdassa olevien siirtymäsäännösten johdantokappaleen mukaan niitä sovelletaan ainoastaan sellaisiin luottolaitoksiin, jotka oli asetettu moratorioon lain voimaantulohetkellä, mikä merkitsee sitä, että jos sitä tuomioistuinratkaisua, jolla moratorio on hyväksytty määrätylle luottolaitokselle tai jolla sitä on jatkettu, ei ole annettu ennen tätä päivää, siirtymäsäännöksillä ei ole vaikutuksia.

32 Koska siirtymäsäännösten soveltamisen edellytyksenä oli luottolaitoskohtainen moratorion hyväksymistä tai jatkamista koskeva päätös, nämä lain säännökset eivät direktiivin 2001/24 systematiikan mukaisesti tuota vaikutuksiaan suoraan vaan oikeusviranomaisen tietylle luottolaitokselle hyväksymän tervehdyttämistoimenpiteen välityksellä.

33 Unionin tuomioistuimelle toimitetusta aineistosta käy ilmi, että Reykjavikin alioikeus oli määrännyt 22.11.2010 likvidaatiomenettelyn aloittamisesta LBI:n osalta.

34 Näin ollen on katsottava, että LBI:n likvidaatioon asettaminen ei johdu ainoastaan lain nro 44/2009 II kohdassa olevien siirtymäsäännösten soveltamisesta.

35 Siirtymäsäännösten vaikutukset toteutuvat yksittäisten tervehdyttämis- ja likvidaatiotoimenpiteiden välityksellä. Pääasiassa tällaisia yksittäisiä toimenpiteitä ovat yhtäältä 5.12.2008 annettu Reykjavikin alioikeuden päätös, jolla LBI:lle hyväksyttiin tervehdyttämistoimenpiteenä moratorio, ja toisaalta saman tuomioistuimen 22.11.2010 antama päätös, jolla LBI:hin kohdistettu likvidaatiomenettely aloitettiin ja pantiin toimeen.

36 Tästä seuraa, että mainituilla luottolaitoskohtaisilla tervehdyttämis- ja likvidaatiotoimenpiteillä voi olla direktiivin 2001/24 3 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa ja 9 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitetulla tavalla muissa unionin jäsenvaltioissa ne vaikutukset, jotka niille annetaan Islannin lainsäädännössä.

37 Tätä päätelmää ei voida torjua Giraux'n väitteellä, jonka mukaan lain nro 44/2009 siirtymäsäännöksiin, joilla LBI:lle myönnetty moratorio muutettiin likvidaatiomenettelyksi, ei voida hakea muutosta siksi, että kyse ei ole hallinnollisen tai oikeusviranomaisen tekemistä päätöksistä vaan lain säännöksistä, eikä niillä näin ollen voi olla direktiivin 2001/24 nojalla vaikutuksia unionin jäsenvaltioissa.

38 Kuten edellä 27 kohdassa on todettu, vaikutuksista, joita kotijäsenvaltion hallinnollisten ja oikeusviranomaisten toteuttamilla tervehdyttämis- ja likvidaatiotoimenpiteillä voi olla muissa unionin jäsenvaltioissa, säädetään direktiivin 2001/24 3 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan ja 9 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan mukaan kotijäsenvaltion lainsäädännössä. Direktiivi ei näin ollen estä sitä, että mainittu jäsenvaltio muuttaa taannehtivastikin tällaisiin toimenpiteisiin sovellettavaa lainsäädäntöä.

39 Siitä, onko lain nro 44/2009 siirtymäsäännöksiin voitava hakea muutosta, jotta niitä voitaisiin pitää direktiivin 2001/24 3 ja 9 artiklassa tarkoitettuina hallinnollisen tai oikeusviranomaisen toteuttamina toimenpiteinä, todettakoon, että direktiivillä otetaan sen johdanto-osan kuudennen perustelukappaleen mukaisesti käyttöön kansallisten tervehdyttämis- ja likvidaatiotoimenpiteiden vastavuoroista tunnustamista koskeva järjestelmä eikä sillä pyritä yhdenmukaistamaan alaa koskevia kansallisia lainsäädäntöjä.

40 Direktiivillä 2001/24 omaksutussa järjestelmässä kotijäsenvaltion toteuttamat tervehdyttämis- ja likvidaatiotoimenpiteet tunnustetaan direktiivin 3 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan ja 9 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan mukaan ”ilman eri muodollisuuksia”. Erityisesti on huomattava, ettei direktiivissä aseteta tervehdyttämis- ja likvidaatiotoimenpiteiden tunnustamisen edellytykseksi mahdollisuutta hakea niihin muutosta. Vastaavasti direktiivin 3 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukaan on niin, ettei vastaanottava jäsenvaltio voi myöskään asettaa tunnustamiselle tällaista ehtoa, josta mahdollisesti säädettäisiin sen kansallisessa lainsäädännössä.

41 Mainittakoon lopuksi siitä, että vaikka velkojien tasapuolisen kohtelun periaate, sellaisena kuin se on muotoiltu direktiivin 2001/24 johdanto-osan 12 perustelukappaleessa, velvoittaa kotijäsenvaltiot takaamaan sen, että muiden jäsenvaltioiden velkojia kohdellaan muutoksenhakuoikeuden osalta samalla tavoin kuin kyseisen kotijäsenvaltion velkojia, periaatteen perusteella ei voida katsoa, että ainoastaan sellaiset tervehdyttämis- ja likvidaatiotoimenpiteet, joihin voidaan kansallisen lainsäädännön mukaan hakea muutosta, voidaan tunnustaa direktiivin 2001/24 3 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan ja 9 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan nojalla.

42 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2001/24 3 ja 9 artiklaa on tulkittava siten, että lain nro 44/2009 II kohdassa oleviin siirtymäsäännöksiin perustuvien toimenpiteiden kaltaisia rahalaitoksen tervehdyttämis- ja likvidaatiotoimenpiteitä on

pidettävä mainituissa artikloissa tarkoitettujen hallinnollisten tai oikeusviranomaisten toteuttamina toimenpiteinä, kun mainittujen siirtymäsäännösten vaikutukset toteutuvat ainoastaan tuomioistuinratkaisuilla, joilla luottolaitos asetetaan moratorioon.

Toinen kysymys

43 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa toisella kysymyksellään vastauksen siihen, onko direktiivin 2001/24 32 artiklaa tulkittava siten, että se estää sen, että rahalaitoksista annetun lain nro 161/2002, sellaisena kuin se on lailla nro 129/2008 muutettuna, 98 §:n kaltainen kansallinen säännös, jolla kiellettiin tuomioistuinmenettelyiden vireillepano rahalaitoksia vastaan tai keskeytettiin tällaiset menettelyt heti rahalaitoksen moratorioon asettamisesta alkaen, vaikuttaa pääasiassa kyseessä olevien kaltaisiin turvaamistoimenpiteisiin, jotka on toteutettu jossakin muussa jäsenvaltiossa ennen moratorioon asettamista.

Tutkittavaksi ottaminen

44 Giraux väittää, ettei toista kysymystä voida ottaa tutkittavaksi, koska sillä ei ole merkitystä pääasian ratkaisun kannalta ja koska se on luonteeltaan hypoteettinen. Hän esittää, että rahalaitoksista annetun lain nro 161/2002 98 §:n mukaista kieltoa kohdistaa oikeusteitse vaatimuksia moratorioon asetettuun rahalaitokseen ei sovelleta pääasiassa kyseessä olevien kaltaisiin oikeusteitse esitettyihin vaatimuksiin, jotka on esitetty ennen sitä tuomioistuimen päätöstä, jolla tällainen moratorio on hyväksytty. Lisäksi Giraux tuo esiin sen, että pykälän säännökset, joihin LBI on vedonnut, on kumottu lailla nro 44/2009.

45 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan olettamana on, että kansallisen tuomioistuimen niiden oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen perusteella, joiden määrittämisestä se vastaa ja joiden paikkansapitävyyden selvittäminen ei ole unionin tuomioistuimen tehtävä, esittämillä unionin oikeuden tulkintaan liittyvillä kysymyksillä on merkitystä asian ratkaisun kannalta. Kansallisen tuomioistuimen pyyntö voidaan jättää tutkimatta ainoastaan, jos on ilmeistä, ettei pyydetyllä unionin oikeussäännön tulkitsemisella ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (ks. asia C-152/11, Odar, tuomio 6.12.2012, 24 kohta).

46 Mainittua olettamaa siitä, että kysymyksillä on pääasian kannalta merkitystä, ei voida kumota pelkästään sillä, että yksi pääasian asianosaisista riitauttaa tietyt tosiseikat, joiden paikkansapitävyyden selvittäminen ei ole unionin tuomioistuimen tehtävä ja joista mainitun pääasian kohteen määrittäminen riippuu (asia C-379/05, Amurta, tuomio 8.11.2007, Kok., s. I-9569, 65 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

47 Se, voiko rahalaitoksista annetun lain nro 161/2002 98 §:llä olla vaikutuksia ennen sen tuomioistuinratkaisun antamista toteutettuihin turvaamistoimenpiteisiin, jolla moratorio on myönnetty, ja mikä vaikutus voi tässä olla sillä, että mainitun pykälän asian kannalta merkitykselliset säännökset on kumottu, on juuri sellainen lainsäädäntöä ja asian tosiseikkoja koskeva kysymys, jonka selvittäminen ei kuulu unionin tuomioistuimelle.

48 Toinen kysymys on näin ollen otettava tutkittavaksi.

Asiakysymys

49 Toiseen ennakkoratkaisukysymykseen vastaamiseksi on huomautettava siitä, että direktiivi 2001/24 perustuu, niin kuin sen 16 perustelukappaleessa nimenomaisesti todetaan, yhtenäisyyden ja yleispätevyyden periaatteisiin, ja siinä vahvistetaan tervehdyttämistoimenpiteiden ja likvidaatiomenettelyjen vaikutusten vastavuoroisen tunnustamisen periaate. Tässä tarkoituksessa direktiivin 3 artiklan 2 kohdan toisessa ja kolmannessa alakohdassa ja 9 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa säädetään tervehdyttämistoimenpiteisiin ja likvidaatiomenettelyihin sovellettavaksi kotijäsenvaltion lainsäädäntöä ja säädetään samalla, että tällaisten toimenpiteiden ja menettelyjen vaikutukset määräytyvät kotijäsenvaltion lainsäädännön mukaan ja että ne tulevat voimaan heti, kun ne tulevat voimaan kotijäsenvaltiossa. Näissä säännöksissä säädetään siis, että tervehdyttämistoimenpiteisiin ja likvidaatiomenettelyihin sovelletaan lähtökohtaisesti lex concursusta.

50 Likvidaatiomenettelyistä säädetään direktiivin 2001/24 10 artiklan 2 kohdan e alakohdassa, että niiden vaikutukset ”erillisperintään” määräytyvät kotijäsenvaltion lainsäädännön mukaan, lukuun ottamatta niiden vaikutuksia ”vireillä oleviin oikeudenkäynteihin”.

51 Direktiivin 2001/24 32 artiklassa säädetään viimeksi mainittujen menettelyjen osalta, että tervehdyttämistoimenpiteiden tai likvidaatiomenettelyn vaikutukset luottolaitoksen määräämisvallasta erotettua omaisuutta tai oikeutta koskevaan vireillä olevaan oikeudenkäyntiin määräytyvät yksinomaan sen jäsenvaltion lain mukaan, jossa oikeudenkäynti on vireillä.

52 Edellä lainattu säännös on näin poikkeus pääsäännöstä, jonka mukaan tervehdyttämis- ja likvidaatiotoimenpiteiden vaikutuksista säädetään kotijäsenvaltion lainsäädännössä, ja sitä on tulkittava suppeasti.

53 Direktiivin 2001/24 32 artiklan ulottuvuutta valottaa sen johdanto-osan 30 perustelukappale, jossa toisistaan erotetaan ”vireillä olevat oikeudenkäynnit” ja ”yksittäiset [pakko]täytäntöönpanotoimenpiteet”. Perustelukappaleen mukaan on yhtäältä niin, että tervehdyttämistoimenpiteiden tai likvidaatiomenettelyn vaikutukset vireillä olevaan oikeudenkäyntiin määräytyvät sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, jossa oikeudenkäynti on vireillä, poikkeuksena lex concursus -periaatteesta. Toisaalta tällaisten toimenpiteiden ja menettelyjen vaikutukset näistä oikeudenkäynneistä johtuviin yksittäisiin pakkotäytäntöönpanotoimiin määräytyvät tässä direktiivissä vahvistetun pääsäännön mukaisesti kotijäsenvaltion lainsäädännön mukaan.

54 Tervehdyttämistoimenpiteiden ja likvidaatiomenettelyjen vaikutuksiin sovellettavan lainsäädännön määrittämisen osalta toisistaan on siis pidettävä erillään vireillä olevat oikeudenkäynnit ja niihin perustuvat yksittäiset pakkotäytäntöönpanotoimenpiteet, koska viimeksi mainitut kuuluvat direktiivissä 2001/24 vahvistetun pääsäännön mukaan kotijäsenvaltion lainsäädännön alaan. Kuten Euroopan komissio on todennut kirjallisissa huomautuksissaan, ”vireillä oleva oikeudenkäynti” -käsite kattaa ainoastaan pääasiaratkaisuun johtavat menettelyt.

55 Vastakkaisella tulkinnalla kyseenalaistettaisiin direktiivillä 2001/24 käyttöön otetun yleispätevyyden periaatteen tehokas vaikutus; periaatteella on haluttu saattaa tervehdyttämistoimenpiteet ja likvidaatiomenettelyt yhteen vaikutukseltaan yleispätevään menettelyyn. Näin on siksi, että kun direktiivissä 2001/24 tarkoitettujen toimenpiteiden ja menettelyjen kohteena kerran on yksittäisten täytäntöönpanomenettelyjen keskeyttäminen kyseessä olevien luottolaitosten elinkelpoisuuden palauttamiseksi, pakkotäytäntöönpanotoimenpiteellä rajoitettaisiin mahdollisuuksia käyttää omaisuutta, johon määräämisvallan menetys on kohdistettu, ja vaarannettaisiin yleispätevyyden periaatteen toteutuminen.

56 Pääasiassa kyseessä olevista turvaamistoimenpiteistä todettakoon, että on riidatonta, että tällaisia toimenpiteitä, joilla luottolaitokselta viedään oikeus määrätä vapaasti osasta varallisuuttaan niin kauan kuin sen ja sen yksittäisen velkojan väliseen oikeusriitaan saadaan pääasian ratkaisu, on pidettävä

yksittäisinä pakkotäytäntöönpanotoimenpiteinä. Tästä seuraa, etteivät mainitut turvaamistoimenpiteet kuulu direktiivin 2001/24 32 artiklan vaan lex concursusina olevan Islannin lainsäädännön soveltamisalaan.

57 Se, että toimenpiteet on toteutettu ennen kuin pääasiassa kyseessä oleva moratorio hyväksyttiin LBI:lle, ei vaikuta tähän päätelmään, koska – direktiivin 2001/24 3 artiklan 2 kohdan toisen ja kolmannen alakohdan ja 9 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan sanamuodosta käy ilmi – lex concursus sääntelee myös tervehdyttämistoimenpiteiden ja maksukyvyttömyysmenettelyjen ajallisia vaikutuksia. Direktiivin 32 artikla ei voi olla esteenä sille, että tällaisille toimenpiteille ja menettelyille annetaan taannehtiva vaikutus.

58 Toiseen ennakkoratkaisukysymykseen on siis vastattava, että direktiivin 2001/24 32 artiklaa on tulkittava siten, että se ei estä sitä, että rahalaitoksista annetun lain nro 161/2002, sellaisena kuin se on lailla nro 129/2008 muutettuna, 98 §:n kaltainen kansallinen säännös, jolla kiellettiin tuomioistuinmenettelyiden vireillepano rahalaitoksia vastaan tai keskeytettiin tällaiset menettelyt heti rahalaitoksen moratorioon asettamisesta alkaen, vaikuttaa pääasiassa kyseessä olevan kaltaisiin turvaamistoimenpiteisiin, jotka on toteutettu jossakin muussa jäsenvaltiossa ennen moratorioon asettamista.

Oikeudenkäyntikulut

59 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Luottolaitosten tervehdyttämisestä ja likvidaatiosta 4.4.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/24/EY 3 ja 9 artiklaa on tulkittava siten, että 15.4.2009 annetun lain nro 44/2009 II kohdassa oleviin siirtymäsäännöksiin perustuvien toimenpiteiden kaltaisia rahalaitoksen tervehdyttämis- ja likvidaatiotoimenpiteitä on pidettävä näissä direktiivin 2001/24 artikloissa tarkoitettujen hallinnollisten tai oikeusviranomaisten toteuttamina toimenpiteinä, kun mainittujen siirtymäsäännösten vaikutukset toteutuvat ainoastaan tuomioistuinratkaisuilla, joilla luottolaitos asetetaan moratorioon.

2) Direktiivin 2001/24 32 artiklaa on tulkittava siten, ettei se estä sitä, että rahalaitoksista 20.12.2002 annetun lain nro 161/2002, sellaisena kuin se on 13.11.2008 annetulla lailla nro 129/2008 muutettuna, 98 §:n kaltainen kansallinen säännös, jolla kiellettiin tuomioistuinmenettelyiden vireillepano rahalaitoksia vastaan tai keskeytettiin tällaiset menettelyt heti rahalaitoksen moratorioon asettamisesta alkaen, vaikuttaa pääasiassa kyseessä olevan kaltaisiin turvaamistoimenpiteisiin, jotka on toteutettu jossakin muussa jäsenvaltiossa ennen moratorioon asettamista.

Allekirjoitukset